

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Rózsavölgyi Ágnes ügyvéd által képviselt I.r., II.r. és III.r. felpereseknek a dr.Tóth Erika ügyvéd, majd a felülvizsgálati eljárásban a jogtanácsos által képviselt Biztosító alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Nógrád Megyei Bíróságnál 2.P.20.684/2006. szám alatt folyamatban volt és másodfokon a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.931/2009/6. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az I.r. felperes részéről 134. sorszám és az alperes részéről 133. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét azzal tartja fenn hatályában, hogy az alperest terhelő és az I.r. felperes részére fizetendő nem vagyoni kártérítés után a késedelmi kamat fizetésének kezdő időpontja 2003. január 31. napja.

A felülvizsgálati eljárás költségeit a felek maguk, míg az illetékeket az állam viseli.

I n d o k o l á s

Az I.r. felperes 2003. január 31-én, 26 éves korában személygépkocsi vezetőjeként súlyos sérülésekkel, többszörös csonttöréssel járó, 20%-os munkaképesség-csökkenést eredményező közúti balesetet szenvedett, amelyben vétlen volt. A keresetében a balesetéből eredő vagyoni és nem vagyoni kárait, míg az édesanyja - a III.r. felperes - és az édesanyjának házastársa - a II.r. felperes - az I.r. felperes balesetéből eredően őket ért vagyoni kárait érvényesítették az alperessel szemben.

A felülvizsgálati kérelmek szempontjából lényeges kárigények körében az I.r. felperes előadta, hogy a balesete előtti évben, 2002. február 6-án öt éves időtartamra bérleti szerződést kötött az F. Bt. képviseletében - amelynek a beltagja volt - a B., T. út 3. szám alatti üzlethelyiségre butik üzemeltetése céljából és ott jelentős mértékű átalakítási, beruházási munkákat végzett. A butik 2002 júliusában kezdte meg a működését, de a balesete miatt az üzemeltetést nem tudta folytatni. A beruházásainak költsége nem térült meg, így 1.100.000 forint kár érte, és a bérleti díj fizetése miatt 80.000 forint kára merült fel.

Kérte annak az 1.000.000 forintban megjelölt kárának a megtérítését is, amely a butik működésével kapcsolatban marketing költségként felmerült, miután 2002. március 31-én forgalmazási szerződést

kötött az R. Kft-vel, amelynek alapján a társaságot a marketing tevékenység költségeihez való hozzájárulás és a területi képviselési jog birtoklása címén 1.000.000 forint illeti meg, és ezt ki is fizette.

Kérte a butikban maradt eladatlan árukészlet 1.500.000 forintban megjelölt értékének a megtérítését is.

További vagyoni kártérítésként igényt tartott a 2003. évre szóló, a B., R. út 50. szám alatti M.H-ban levő zenés szórakozóhely üzemeltetésével felmerült és a bérleti jog ellenértékéből álló kára megtérítésére. Arra hivatkozott, hogy a bérleti jog átengedéseért a korábbi üzemeltetőnek 3.000.000 forintot fizetett ki, de csak egy hónapon át valósult meg az üzemeltetés, így kára keletkezett. Az itt működtetett büfé bérleti díjaként 2003. február 1-jétől augusztus 31-éig terjedő időben 2.198.000 forintot fizetett ki, amelynek ugyancsak a megtérítését kérte.

Elmaradt haszon (jövedelem) címén kérte annak a kárának a megtérítését, amely abból adódott, hogy a butik üzemeltetését a balesete miatt abba kellett hagynia, holott, ha 2003 januárjában a balesete nem következik be, még négy éven át üzemeltethette volna az üzletet, és abból jövedelme, haszna keletkezett volna. Ezt a követelését a Ptk. 359. §-ának (1) bekezdése alapján általános kártérítésként kérte és 4.800.000 forintban jelölte meg. Ugyancsak ilyen jogcímen kérte az M.H-ban levő zenés szórakozóhely működtetésének kényszerű abbahagyása miatt felmerült, 11.000.000 forintba becsült kárának a megtérítését is, miután 2003-ban egy évig tartó üzemeltetésre kötött szerződést és abból csupán egy hónapon át tartott a tevékenysége.

Nem vagyoni kártérítésként az alperes által peren kívül kifizetett 1.000.000 forinton felül további 7.000.000 forintba és kamataira tartott igényt.

Az alperes a balesetet okozó gépkocsi felelősségbiztosítójaként a helytállási kötelezettségét nem vitatta, de a felpereseket ért kár összegét a peren kívüli teljesítéssel megtérítettnek tekintette, így a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével - egyebek mellett - kötelezte az alperest az I.r. felperes részére a butikkal kapcsolatos beruházás meg nem térült költsége címén 1.100.000 forint és kamata, a butik bérleti díjaként kifizetett 80.000 forint és kamata, a büfé bérleti díjának megtérítéseként 2.198.000 forint és kamata, míg nem vagyoni kártérítésként 4.000.000 forint és kamata megfizetésére. Elutasította azonban az I.r. felperesnek a marketingtevékenység költségeire, a butik eladatlan árukészletére, az M.H-ban levő büfé bérleti jogára és az üzemeltetés elmaradása miatti haszonra alapított igényét, valamint a butikkal kapcsolatos elmaradt jövedelem megtérítése iránti igényét és a nem vagyoni kártérítésként megítélt 4.000.000 forinton felüli követelését.

Az I. és II.r. felperesek, valamint az alperes fellebbezése folytán eljárt másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta és - egyebek mellett - leszállította a nem vagyoni kártérítés összegét 2.000.000 forintra és ez után 2006. május 31-étől járó késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest, míg a vállalkozási beruházás, a butik bérleti díja, a marketing költség, a butik eladatlan árukészlete, a büfé bérleti joga és a bérleti jog átengedésének ellenértéke, valamint az elmaradt haszon iránti követelés tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét helybenhagyta.

A jogerős ítélet ellen az I.r. felperes és az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Az I.r. felperes felülvizsgálati kérelmében jogszabálysértőnek tartotta a marketingtevékenység költségeihez való hozzájárulás címén kifizetett 1.000.000 forint iránti követelésének az elutasítását, és arra hivatkozott, hogy a kárának bekövetkeztét és mértékét okiratokkal és tanúvallomással bizonyította. A másodfokú bíróság döntése a Pp. 3. §-ának (5) bekezdése szerinti szabad bizonyítás elvét sérti.

A butik megmaradt árukészlete értékének megtérítése iránti keresetének elutasítása körében a tényállás hiányosságára, a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglaltak megsértésére, a szállítólevél tartalmának figyelmen kívül hagyására hivatkozott.

A zenés szórakozóhely bérleti jogával kapcsolatos kárigénye körében kifogásolta, hogy a korábbi üzemeltető, R.Z. tanúvallomását a bíróság nem találta meggyőzőnek, de ennek indokát nem adta, holott a tanú nyilatkozott arról, hogy a bérleti jog átengedése fejében 3.000.000 forintot fizetett a tanúnak. Ebből a megvalósult üzemeltetéssel arányos 2.200.000 forintra igényt tart. E körben a Pp. 221. §-ának (1), a 163. §-ának (3) bekezdésére és a 3. § (5) bekezdésére hivatkozott.

Az elmaradt haszonból (jövedelemből) származó kárigénye körében előadta, hogy a baleset hiányában még négy éven át működtethette volna a butikot, amelyből jövedelme lett volna, az pedig a köztudomás alapján kizárható, hogy semmilyen jövedelme nem származott volna. A kár összege tanúbizonyítás útján, de szakértői véleménnyel sem bizonyítható, ezért a Ptk. 359. §-ának (1) bekezdése alapján kérte a kárának megtérítését és sérelmezte, hogy a bíróság a Pp. 206. §-ának (3) bekezdésében foglaltakat nem vette figyelembe. E kárigénye kapcsán havi 100.000 forint alapulvételével a még hátra lévő 48 hónapra 4.800.000 forintot, vagy legalább a minimálbérnek megfelelő összeget követelte.

A zenés szórakozóhely működtetésével kapcsolatos elmaradt jövedelem körében a még hátralévő 11 hónapra havi nettó 200.000 forint jövedelmet vett alapul, és 2.200.000 forint jövedelemkiesést érvényesített.

A nem vagyoni kártérítés körében az elsőfokú bíróság ítéletét helyesnek tartotta, és úgy ítélte meg, hogy ezt a kárigényét az elbíráláskori értékviszonyok alapján kell megállapítani. Ezt kérte

a 2007. május 22-ei keresetpontosításában is, amelyben 7.000.000 forint és a keresetlevél benyújtásának 2006. május 31-étől számított kamatait követelte. Mivel a másodfokú bíróság a káresemény bekövetkeztekor fennálló értékviszonyok alapján határozta meg a nem vagyoni kártérítés összegét, nem volt kötve a kereset szerinti kamat kezdő időpontjához [Ptk. 215. § (1) bekezdés], ezért a kamatot 2003. január 31-étől kellett volna megítélnie. Másodlagosan a megítélt összeg után 2003. január 31-étől kérte a késedelmi kamat megítélését.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezésével a vállalkozási beruházásra követelt 1.100.000 forint, a butik bérleti díjaként igényelt 80.000 forint, és a büfé bérleti díja címén előterjesztett 2.198.000 forint összegben előterjesztett kereset elutasítását, másodlagosan a perben eljáró elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 340. §-ának (1) bekezdésében és a Pp. 164. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat. Utalt arra, hogy az I.r. felperes a baleset előtti évben munkaviszonyban állt, a keresetveszteségét az adóbevallása és a táppénzes adatok alapján kifizette. Az ezt követő időre a családi vállalkozás jelentős jövedelméről nyilatkoztak a tanúk, de az I.r. felperes nem bocsátotta a könyvszakértő rendelkezésére azokat az adatokat, amelyek alapján a jövedelemveszteség, illetőleg annak megtérülése megállapítható lenne. A zenés szórakozóhely baleset utáni működtetésével kapcsolatosan a kárenyhítési kötelezettség kérdését a bíróságok nem vizsgálták. Az I.r. felperes a Pp. 164. §-ában írt kötelezettségét nem teljesítette, ezért valamennyi, a vállalkozással összefüggő követelését a bíróságoknak el kellett volna utasítani.

Az I.r. felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az alperes felülvizsgálati kérelmével érintett részében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálattal támadott részében, és a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján abban a körben vizsgálta, hogy a felülvizsgálati kérelmekben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

Az alperes helytállási kötelezettsége [171/2000. (X.13.) Korm. rendelet] a perben nem volt vitás, a megtérítendő kár összege körében pedig a bíróság a tényállást kellően feltárta és érdemben helyes, megalapozott döntést hozott.

Tény, hogy az I.r. felperes a baleset előtti évben az F. Bt. képviselőjében, annak beltagjaként öt éves időtartamra kötött bérleti szerződést, és a bérelt helyiségben butikot üzemeltetett.

Ahhoz, hogy a működéshez szükséges feltételeket a bérlő megteremtse, a bérleményben felújítási, átalakítási munkákat kellett végeztetni. Az I.r. felperes által fedezett beruházások költségeit a tanúvallomások alapján helyesen állapította meg a bíróság, s mert a butik működése az I.r. felperes balesete után kényszerűen megszűnt, a beruházások költsége nem térült meg. Alaptalanul hivatkozott az alperes felülvizsgálati kérelmében az I.r. felperes kárenyhítési kötelezettségének az elmulasztására, mert a baleset során bekövetkezett súlyos sérülései folytán - akkor is, ha a tényleges eladói tevékenységet nem ő végezte - nem volt elvárható, hogy erőfeszítéseket tegyen az üzlet fenntartása érdekében, különösen akkor, amikor a felépülésének időpontja előre nem volt látható. Nem tévedtek a bíróságok, amikor a beruházások meg nem térült részét és a bérleti díjat az alperes által megtérítendő kárnak tartották, és annak megfizetésére kötelezték az alperest a költségeket ténylegesen viselő I.r. felperes javára.

Az is nyilvánvaló, hogy a butikban a működés megszűnésekor maradt árukészlet, de az nem állapítható meg, hogy milyen áruk, milyen értékben maradtak vissza és miért voltak eladhatatlanok. Az I.r. felperes csatolta ugyan a perben azt a bizományi szerződést, amellyel az R. Kft-t megbízta a megmaradt árukészlet értékesítésére, de ebből, valamint G.Zs. ügyvezetőnek a 2004. február 3-án kelt nyilatkozatából és a perben tett tanúvallomásából nem állapítható meg a felperes károsodása. G.Zs. a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a cége - amelyet már eladott - ruhaforgalmazóként elfekvő árukkal foglalkozott, alacsony értéken adták az árut. Az I.r. felperes által később visszavitt ruhák pedig kifogástalan, első osztályú minőségben ma is megvannak, az értéküket azonban nem tudja. Tekintettel arra, hogy a tanú az I.r. felperessel „elszámolási”, „részletteljesítési” viszonyról is nyilatkozott, a vallomása az okiratokkal való egybevetése és értékelése alapján nem alkalmas annak a bizonyítására, hogy az I.r. felperest akár a megmaradt árukészlet, akár a marketingköltség címén kár érte. A bíróság bizonyítéktértékelése megfelel a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak.

Az I.r. felperes vállalkozása üzemeltette a 2003. január 2-án kötött szerződés alapján B-on a M.H-ban levő zenés szórakozóhelyet, amellyel kapcsolatban a felperes a büfé bérleti jogának átengedéséért 3.000.000 forint, majd a másodfokú eljárásban az üzemeltetéssel arányos 2.200.000 forint megtérítésére tartott igényt. Az előző bérlő - R.Z. - a tanúvallomásában megerősítette ugyan, hogy ő kezdte az üzemeltetést, majd a későbbiekben azt átadta az I.r. felperes által működtetett gazdasági társaságnak 3.000.000 forintért, és „erről papírt is készítettünk” (20. sorszámú jegyzőkönyv), az okiratot azonban az I.r. felperes felhívás ellenére nem csatolta be, így annak a tartalmát a bíróság nem ismerhette meg, és nem értékelhette, hogy az I.r. felperes által átadott összegnek - amelyre a tanú a vallomásában utalt - mi volt az ellenértéke. Arra helyesen hivatkozott az I.r. felperes a

felülvizsgálati kérelmében, hogy a polgári eljárásjog nem ismeri a kötött bizonyítási rendet, nem tesz különbséget, és nem állít fel rangsort a bizonyítási eszközök között. Ha azonban valamely bizonyítandó tényre okirat rendelkezésre áll, akkor a bizonyító félnek az érdeke, hogy az általa állított tényre vonatkozó bizonyítékokat a bíróság elé tárja. Az I.r. felperes állítása szerint az üzemeltetést „nem papíron” vette át R.Z-től, ezért az átvétel és a bérleti jog ellenértékének kifizetését – ha készült róla írás – az okirattal, ennek hiányában pedig egyéb módon bizonyíthatta volna. A bíróság jogerős ítéletében a rendelkezésre álló bizonyítékokat helyesen értékelte, és nem tévedett, amikor a tanú vallomását nem tekintette meggyőzőnek annak bizonyítására, hogy az I.r. felperes ténylegesen az általa állított jogcímen, a követelt összeget fizette ki, amely a balesettel okozati összefüggésben merült fel és nem térült meg.

Az I.r. felperes vállalkozása a büfé üzemeltetését a 2003. január 2-án kötött szerződéssel vette át. A balesete 2003. január 31-én következett be, a bérleti díjat azonban még egy ideig teljesítette. Ezt a bérbeadó igazolta. Arra nincs adat, hogy a büfét a balesete után is üzemeltette, és abból bevétele lett volna. A tényleges kiadásának megtérítésére ezért igényt tarthat.

Alaptalan azonban az I.r. felperes felülvizsgálati kérelme a butik és a büfé elmarad hasznának megtérítése iránti igény körében. Ehhez az I.r. felperes vállalkozásának könyvelési bizonylataiból kellett volna kiindulni, mert a vállalkozás jövedelmével, az elmaradt haszonnal kapcsolatos kár csak bizonyított adatokon alapulhat. Ennek körében a tevékenységgel szükségképpen felmerülő költségeket is figyelembe kell venni. Az I.r. felperes által a könyvszakértő rendelkezésére bocsátott iratok alapján azonban az elmaradt haszon mértékére érdemi következtetés nem vonható le. A Ptk. 359. §-ának (1) bekezdése szerinti általános kártérítésnek akkor van helye, ha a kár bekövetkezése biztos, csak annak a mértéke bizonytalan. Általános kártérítés formájában elmaradt haszon pedig akkor ítélt meg, ha a jövőben biztosan jelentkező elmaradt vagyoni előny pontos megállapítására nincs megfelelő adat. Az általános kártérítés jogintézménye azonban arra nem használható, hogy a károsodás tényének bizonytalansága esetén a bíróság erre alapítottan kártérítést ítéljen meg. Az elmaradt haszon az a vagyoni előny, ami károkozás hiányában kétségtelenül bekövetkezett volna, és reálisan ellenőrizhető adatokon alapul. Az I.r. felperes által előadottak nem alkalmasak az elmaradt haszon címén kért kártérítésnek általános kártérítés formájában való megítélésére, mert ennek nincs alapja, de a hasonló üzletek adatai alapján, mérlegeléssel való megállapításának sem. Mindamellet az I.r. felperes a másodfokú eljárásban maga adta elő, hogy 2003. október 22-én kilépett a 2002. évben veszteséges, 2003. évben pedig csekély jövedelmet hozó betéti társaságból, de a perben arra nincs adat, hogy a társasággal elszámolt volna. E kárigényét elutasító jogerős ítélet a jogszabályoknak megfelel.

Az I.r. felperesnek a baleset során sérült a testi épséghez és az egészséghez fűződő, védett személyiségi joga [Ptk. 75. § (1) bekezdés, 76. §], ezért a Ptk. 355. §-ának (1) bekezdése alapján kérhette a (4) bekezdés szerinti mértékben a nem vagyoni kárának a megtérítését. Ennek körében olyan összegű nem vagyoni kárpótlásra tarthatott igényt, amely az őt ért nem vagyoni hátrány ellensúlyozására alkalmas. Az elsőfokú bíróság az ítélet meghozatalakor ár- és értékviszonyok figyelembevételével 5.000.000 forintban állapította meg az I.r. felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét - ezért késedelmi kamatot nem ítélte meg -, és ebből az alperes 1.000.000 forintos teljesítését levonva további 4.000.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest. A másodfokú bíróság ettől eltért, és az I.r. felperes nem vagyoni kárának mértékét a káresemény időpontjában irányadó ár- és értékviszonyok figyelembevételével határozta meg 3.000.000 forintban, amelyből az alperes teljesítését levonva 2.000.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest. Kifejtette, hogy a felperes a baleset időpontjától késedelmi kamatra jogosult lett volna, de mert kamatigényt csak 2006. május 31-étől érvényesített, ezért a Pp. 215. §-ának (1) bekezdéséből következően ettől kezdődően kötelezhette az alperest késedelmi kamat fizetésére.

Az I.r. felperes felülvizsgálati kérelme elsődlegesen az elsőfokú bíróság által megítélt 4.000.000 forintnak a keresetlevél benyújtásától - 2006. május 31-étől - járó kamata, másodlagosan a jogerős ítélet szerinti 2.000.000 forint és annak a baleset napjától - 2003. január 31-étől - járó késedelmi kamata megfizetésére irányult. E körben előadta, hogy a kamatigényének kezdő időpontját azért jelölte meg a módosított keresetében 2006. május 31-ében, mert az elbíráláskori értékviszonyokat tekintette a nem vagyoni kártérítés alapjául, ehhez igazította a 7.000.000 forintban megjelölt tőkekövetelését is. Ha a másodfokú bíróság ettől a kérelmetől eltért, akkor a Pp. 215. §-ának (1) bekezdésében foglaltak nem kötötték.

A Legfelsőbb Bíróság az I.r. felperes másodlagos felülvizsgálati kérelmét alaposnak tartotta. Tény, hogy az I.r. felperes a 2006. május 29-én indított keresetében a baleset időpontjában irányadó értékviszonyok alapján 10.000.000 forint nem vagyoni kártérítést és 2003. január 31-étől járó kamatát követelte. Ezt az igényét utóbb, a per tartama alatt (52. sorszámú beadvány) úgy módosította, hogy az alperes teljesítésén túlmenően további 7.000.000 forint és 2006. május 31-étől járó késedelmi kamatának a megtérítésére tart igényt, tekintettel arra, hogy a jelenlegi értékviszonyok alapján kéri a nem vagyoni kárának megtérítését.

A másodfokú bíróságnak lehetősége volt arra, hogy maga is értékelje azokat a hátrányokat, amelyek az I.r. felperest a baleset következtében érték, és mindezek alapján - akár az elsőfokú bíróságtól eltérően is - határozza meg a vagyoni károktól független, az azokon kívül eső hátrányokat, amelyek hozzávetőleges kiegyensúlyozására alkalmas pénzbeli szolgáltatás, mint nem vagyoni

kártérítés megítélhető. A másodfokú bíróság mérlegelésének eredményét meghatározó indokok tarthatók, azokban nyilvánvalóan okszerűtlen következtetés nincs, tehát a nem vagyoni kártérítés összegének módosítására nincs alap. Tekintettel azonban arra, hogy a másodfokú bíróság - az I.r. felperes kérelmétől eltérően - nem élt az ítélezési gyakorlattal kialakított lehetőséggel, és nem az elbíráláskori, hanem a káresemény bekövetkeztekori ár- és értékviszonyokat vette alapul, a Pp. 215. §-ának (1) bekezdésében megfogalmazott szabály nem kötötte. Az I.r. felperes módosított keresetét ugyanis annak a tartalma szerint kellett vizsgálnia. A Legfelsőbb Bíróság erre tekintettel a megítélt 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés után 2003. január 31-étől járó törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest.

A kifejtettekre tekintettel a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint - tárgyaláson kívül hozott határozatával - a nem vagyoni kártérítés után járó késedelmi kamat kezdő időpontjának módosításával a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárás költségeit a felek a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott 81. §-ának (1) bekezdése alapján maguk, míg a felülvizsgálati illethekeket a 6/1986. (V.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2011. február 17.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Besenyeiné dr. Varga Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelél:

bíróági tisztviselő

HM